

พระยาศรีสุนทรโวหาร

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นครั้งแรกในเขตพระบรมมหาราชวัง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๔ นั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พระยาศรีสุนทรโวหารเป็นอาจารย์ใหญ่คนแรก สอนหนังสือไทยแก่พระบรมวงศานุวงศ์ และบุตรหลานข้าราชการทั่วไป

พระยาศรีสุนทรโวหาร เกิดเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๖๕ ตรงกับวันศุกร์ เดือนแปด แรม ๒ ค่ำ ปีมะแม บิดาชื่อนทองดี มารดาชื่อนบัว

การศึกษาเริ่มเรียนหนังสือครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ ๖-๗ ขวบ โดยเรียนกับพี่ชายซึ่งบวชเป็นพระภิกษุอยู่ ณ วัดโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา

พออายุ ๑๓ ปี ย้ายไปอยู่กับนายชายซึ่งบวชเป็นสามเณรอยู่ที่วัดสระเกศ เรียนหนังสือไทยกับพระกรรมวาจาจารย์ชื่อ จีน และเรียนหนังสือขอมกับ พระครูวิหารกิจจานุการ นอกจากนั้นยังได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยจากสำนักอาจารย์ต่างๆ ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าความรู้ อย่างวิริยะอุตสาหะเป็นเวลาประมาณ ๑๑ ปี จนมีความรู้แตกฉานทั้งหนังสือไทย หนังสือขอมและบาลี-สันสกฤต

พ.ศ. ๒๓๘๕ อุปสมบท ณ วัดสระเกศ ศึกษาพระปริยัติธรรมกับพระวิเชียรปริษา(กลิ่น) เมื่ออุปสมบทครบ ๓ พรรษา ก็ได้เข้าแปลพระปริยัติธรรมในที่ประชุมพระราชาคณะที่วัดราชบูรณะได้เปรียญ ๕ ประโยค ต่อมาได้สมัครเข้าศึกษาพระปริยัติธรรมในสำนักพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแต่ครั้งยังทรงผนวชอยู่ ครั้นอุปสมบท ๖ พรรษาได้เข้าแปลพระปริยัติธรรมอีกเป็นครั้งที่สอง สอบได้เป็นเปรียญ ๗ ประโยค ณ ที่นี้เองท่านได้มีลูกศิษย์มากมาย เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้แตกฉาน ความปรารถนาของท่านเป็นที่ทราบทั่วไป จึงมีผู้นำบุตรหลานมาฝากเป็นศิษย์เรียนหนังสือไทย และหนังสือขอมเป็นจำนวนมาก

พระยาศรีสุนทรโวหาร

พระยาศรีสุนทรโวหาร
(น้อย อาจารย์ยาวกูร)

พ.ศ. ๒๓๙๕ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็น **พระประสิทธิ์สุตคุณ** ที่พระราชาคณะวัดสระเกศ

ชีวิตราชการ พระยาศรีสุนทรโวหาร อุปสมบทอยู่ ๑๑ พรรษาใกล้กับขบถเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๖ และถวายตัวเข้ารับราชการในกรมมหาดเล็กเวรศักดิ์ รับราชการด้วยดีตลอดมาจนได้รับบรรดาศักดิ์เป็น **ขุนประสิทธิ์อักษรศาสตร์** ผู้ช่วยกรมพระอาลักษณ์ และว่าที่เจ้ากรมอักษรพิมพ์การอีกตำแหน่งหนึ่ง

จนกระทั่งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ และ ตำแหน่งเป็นขุนสาร-ประเสริฐ ปลัดทูลฉลองกรมพระอาลักษณ์ และได้รับพระ-มหารัชมณฑลโปรดเกล้าฯ พระราชทานเหรียญดุษฎีมาลาเข็มศิลปวิทยา ซึ่งนับได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ภาษาไทยเป็นเลิศ

พ.ศ. ๒๔๑๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นครูสอนหนังสือไทยที่กรมทหารมหาดเล็กหลวง ในพระบรมมหาราชวัง สอนพวกนายทหาร และทหารมหาดเล็กให้รู้หนังสือไทย

พ.ศ. ๒๔๑๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นอา-จารย์ใหญ่ในโรงเรียนหลวง ดังกล่าวแล้ว ท่านได้คิดแบบสอนหนังสือไทยขึ้นชุดหนึ่งมีจำนวน ๖ เล่ม ได้แก่ มูล-บทบรรพกิจ, วาหนิตินิกร, อักษรประโยค, สังโยคพิธาน, ไวพจน์พิจารณ์, พิศาลการ์นิต เป็นแบบเรียนที่เริ่มตั้งแต่หัดอ่านต่อเนื่องไปจนถึงความรู้ทางไวยากรณ์รวมอยู่ด้วย เป็นแบบเรียนที่สมบูรณ์ที่สุดในสมัยนั้น เมื่อเรียบเรียงเสร็จแล้วได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้รับพระราชทานพระกรุณาให้พิมพ์ที่โรงพิมพ์หลวง ใช้

เป็นแบบเรียน จึงเรียกกันว่า แบบเรียนหลวง ๖ เล่ม ในครั้งนี้ท่านได้รับความดีความชอบได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น **หลวงสารประเสริฐ** ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่อยู่นั้น ท่านได้เรียบเรียงตำราภาษาไทยเพิ่มขึ้นอีกหลาย-เล่ม เป็นต้นว่า ไวพจน์ประพันธ์, อนันตวิภาค, นิติ-สารสาธก และแบบโคลง ฉันทอักษรร้อยเรื่อง

พ.ศ. ๒๔๑๘ เมื่อเจ้ากรมพระอาลักษณ์คนเดิม ถึง-แก่อนิจกรรม จึงได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ และตำแหน่งเป็น **พระศรีสุนทรโวหาร** เจ้ากรมพระอาลักษณ์

นอกจากงานในตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ท่านยังได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ อีกดังนี้

๑. องคมนตรีที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน, เลขาธิการสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน, และองคมนตรีสภาอีกด้วย
๒. กรรมการจัดการโรงเรียน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นที่พระราชวังเดิมสวนนันทอุทยาน
๓. กรรมการสอบไล่หนังสือไทยชั้นสูง
๔. กรรมการหอพระสมุดวชิรญาณ
๕. กรรมการจัดพิมพ์พระไตรปิฎก

พ.ศ. ๒๔๒๕ ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น **พระยาศรีสุนทรโวหาร ญาณปรีชามาตย์** บรมนารถนิตยภักดีพิริพาหะ ท่านได้รับพระมหารัชมณฑลโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระอาจารย์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธสยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเจ้า-ลูกเธอเจ้าฟ้า และสมเด็จพระเจ้าลูกเธออีกหลายพระองค์ พระยาศรีสุนทรโวหารถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๘. รวมอายุได้ ๖๙ ปี

๑ ศุภมัสดุ ฤกษ์กราช ๑๒๓๓ เอภะสังวัจฉระ มฤคศิรมาศ
 กาศปักษ์ ทุติยดิถีพุทธวารบริเวทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระปรมินท
 มหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระที่นั่งภัทรบิฐ
 พระบรมราชวงษานุวงศ์และข้าราชการ เฝ้าเบื้องบาททรงขมาศโดยลำดับ
 พระเจ้าราชวรวงษ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ได้นำต้นฉบับแบบสอน
 หนังสือไทย ที่ ๑ ชื่อมูลบทบรรพกิจ ที่ ๒ ชื่อวาทะนิพนธ์ ที่ ๓ ชื่อ
 อักษรประโยค ที่ ๔ ชื่อสังโยคพิธาน ที่ ๕ ชื่อพิศาลการ์นต์ รวม ๕ เรื่อง
 นานทุกเกล้า ๆ ถวาย จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้า
 ราชวรวงษ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ลงพิมพ์ที่โรงพิมพ์หลวง ใน
 พระบรมมหาราชวัง ๒๐๐๐ ฉบับ เพื่อไว้สำหรับเป็นแบบให้กุลบุตรศึกษา
 ไล่เรียนหนังสือไทย เป็นเครื่องเรื่องปัญญา ให้ได้ความฉลาดรู้ใช้อักษรและ
 ไม้เอกโท ให้ถูกถ้วนชำนาญชัดเจนกว้างขวางเป็นคุณแก่ราชการสืบไป

๑ หลวงสารประเสริฐน้อย	นามเดิม
กิตติจักษ์แนกเดิม	ต่อตั้ง
โคพร่องปราศรัยเสริม	แซมใส่ เทอญพ้อ
ต้นแต่นโมทั้ง	หมู่ไม้เอกโท

ทัณฑฆาต ๘ สำหรับฆ่าอักษรไม่อ่าน หางกระแต่ก็เรียก
 ไม่ได้คู่ ๘ สำหรับชักรเสียงให้สั้น เลข ๘ ก็เรียก

นิคหิต }
 นฤคหิต } สำหรับเขียนไว้บนสระ } ดังนี้ } หยาดน้ำค้างก็เรียก

โคมุตร สำหรับเขียนสุดท้ายและที่จบเรื่องความ

มุสิกทัณฑ์ }
 พันหนู } สำหรับเขียนบนพิน } คือดังนี้

หางกึ่งหัน }
 หันอากาศ } สำหรับผัดบน คือดังนี้ } เป็นต้น
 ไม่ผัด } กั้น }
 กั้น }

	สระ	อา	คือลากข้าง	๑	
	สระ	อิ	คือพิน	๑	
	สระ	อึ	คือพิน	๑	
	สระ	อึ	คือพิน	๑	
	สระ	อึ	คือพิน	๑	
	สระ	อึ	คือพิน	๑	
สระเป็น	}	สระ	อุ	คือลากคั่น	อุ
ที่ออกเสียง		สระ	อุ	คือลากคั่น	อุ
สำหรับประ		สระ	เอ	คือไม้หน้าอันหนึ่ง	เ
กอบเข้ากับ		สระ	แอ	คือไม้หน้าสองอัน	แ
พยัญชนะ		สระ	ไอ	คือไม้มลาย	ไ
๑๕ ตัว		สระ	ไอ	คือไม้ม้วน	ไ

๑ อักษรใช้สกดในแม่ กก ๖ อักษร คือ ก ข ฃ ค ท ฆ

๑ ต่อไปนี้คำกลอนสำหรับอ่านเทียบในแม่ กก

๗๕

๑ ขานี้ ๑๑   ๑ ขึ้นกตกทุกซ์ยาก   แสนตำบากจากเวียงไชย
 มันเผือกเล็กเผาไฟ   กินผลไม้ได้เป็นแรง   ๑ รอนๆ อ่อนอัมภูงค์
 พระสุริยงเข็นขแสลง   ช้วงดั่งน้ำครึ่งแดง   แฝงเมฆเขาเงาเมรุธร   ๑ ถึงค่าง
 ครวงโครกควอก   ฝูงจิ้งจอกออกเห่าหอน   ชนวีเวกวอน   นกहर้อน
 นอนรังเวียง   ๑ ลูกนกขกป๊กบ้อง   อ้าปากร้องซ้องแซ่เสียง   แม่นก
 ปกป๊กเคียง   เลียงลูกอ่อนบ่อนอาหาร   ๑ ภูธรนอนเนินเขา   เคียงคลั่งเกล้า
 เขาวมาลย์   ตกขากจากศฤงคาร   สงสารน้องหมองภักตรา   ๑ ขากเข็น
 เห็นหน้าเจ้า   สว่างโศกเศร้าเจ้าฟ้า   อยู่วังดั่งจันทรา   มาหม่นหมอง
 ลอองนวล   ๑ เพื่อนทุกซ์สุขโศกเศร้า   จะรักเจ้าเผ้าสงวน   มิ่งขวัญอย่า

(ฐ ฏ) เสียงเดียวกัน ตัว (ถ) นำตัว (ง) แจกดังนี้

๑ ถง ถงา ถงิ ถงึ ถงึ ถงึ ถงึ ถงุ ถงู ถงะ ถงะ ไถง ไถง ไถง
ถงา ถงำ ถงะ ๗๕

๑ ถงน ถงัน ถงาน ถงิน ถงึน ถงึน ถงึน ถงุน ถงูน ถงอน
ถงน ไถงน ถงอน ถงวน ถงึน ถงึน ถงึน ถงอน ๗๕

๑ ถงง ถง้ง ถงาง ถงิง ถงึง ถงึง ถงึง ถงุง ถงูง ถงง ถงง
ไถงง ถงอง ถงวง ถงึยง ถงึอง ถงึง ถงอง ๗๕

๑ ถงก ถงัก ถงาก ถงิก ถงึก ถงึก ถงึก ถงุก ถงูก ถงก ถงก
ไถงก ถงอก ถงวก ถงึยก ถงึอก ถงึก ถงอก ๗๕

๑ ถงค ถงัค ถงาค ถงิค ถงึค ถงึค ถงึค ถงุค ถงูค ถงค
ถงค ไถงค ถงอค ถงวค ถงึยค ถงึอค ถงึค ถงอค ๗๕

๑ ถงบ ถงับ ถงาบ ถงิบ ถงึบ ถงึบ ถงึบ ถงุบ ถงูบ ถงบ
ถงบ ไถงบ ถงอบ ถงวบ ถงึยบ ถงึอบ ถงึบ ถงอบ ๗๕

๑ ถงม ถงัม ถงาม ถงิม ถงึม ถงึม ถงึม ถงุม ถงูม ถงม
ถงม ไถงม ถงอม ถงวม ถงึยม ถงึอม ถงึม ถงอม ๗๕

๑ ถงย ถงาย ถงาว ถงิว ถงัว ถงึย ถงึย ถงุย ถงูย ถงว
ถงอย
ถงว ไถงย ถงอย ถงวย ถงึยว ถงึอย ถงึย ถงึยะ ถงือ
ถงือะ ถงอ ถงอะ ถงัว ถงัวะ ถงะ ถงะ ไถงะ ถงะ
ถงุ ถงวม ถงว ถงอ ถงือ ถงือ ถงัย ถงือ ๗๕

๑ ตัว (ค) ประโยคกับตัว (ว) แจกดังนี้ ๗๕

๑ คว ควา ควิ ควี ควี ควี ควุ ควู เคว แคว ไคว ไคว ไคว
 เควา คว้า กวะ ๗๕

๑ ควน ควัน ควาน ควิน ควิน ควิน ควิน ควุน ควูน เควน
 แควน ไควน ควอน ควาน เควี่ยน เคว็อน เควิน เควอน ๗๕

๑ ควง ควัง ควาง ควัง ควัง ควัง ควัง ควุง ควุง เควง
 แควง ไควง ควอง ควาง เคว็ียง เคว็อง เควัง เควอง ๗๕

๑ ควก ควกั ควาก ควิก ควิก ควิก ควิก ควุก ควุก เควก
 แควก ไควก ควอก คววก เคว็ยก เคว็อก เควิก เควอก ๗๕

๑ ควด ควัด ควาด ควิด ควัด ควัด ควัด ควุด ควุด เควด
 แควด ไควด ควอด ควาด เคว็ยด เคว็อด เควิด เควอด ๗๕

๑ ควบ ควับ ควาบ ควิบ ควับ ควับ ควับ ควูป ควูป เควบ
 แควบ ไควบ ควอบ ควาบ เคว็ยบ เคว็อบ เควิบ เควอบ ๗๕

๑ ควม ควมั ความ ควิม ควมั ควมั ควมั ควุม ควุม เควม
 แควม ไควม ควอม ความ เคว็ยม เคว็อม เควิม เควอม ๗๕

๑ เควย
 เควอย ควาย ควาว ควิว ควีว คว็ย คว็ย ควุย ควุย

เควว แควว ไควย ควอย คววย เคว็ยว เคว็อย เคว็ย เคว็ยะ
 เคว็ื่อ เคว็ื่อะ เควอ เควอะ คว๊ว คว๊วะ เควะ แควะ ไควะ
 เควาะ ควู้ ควรรม ควรร ควอ คว้อ คว๊ว คว๊ว คว๊ย คว๊อ ๗๕

๑ แต้นจะว่าด้วยตัวสกคแม่กก ๗ะ

๑ แม่กกสังกัดตั้ง	ตอน (ก)	
นับหกยกตัว (ง)	เงียดไว้	
ก ข อ ก ข ค	ค กับ ข แะ	
แจกทวนจำนวนให้	เล่าซ้ำจำสอน	๗ะ

๑ อักษรใช้สกคในแม่กก ๖ อักษร คือ ก ข ฃ ค ค ฃ ๗ะ

๑ ตัว (ก) สกค ใช้ในคำภาษาไทยเป็นพหู แต่คำมคชที่สกค
ตัว (ก) ก็มีมากดังนี้ ๗ะ

๑ ขาก เบญจก บัญจก ผ้าสาฎก อัญจก ชาฎก ไตรบัญญัติ
ชงบรรจุก ตระจุก ไปตก กรรจก วิตก ชรรวมกะถัก มณฑก ว่ากบ
ทะเลทก อุกก เขมุกก พรหมทก ปราวุกก สาชก โทษอะถัก วันท-
ระชก ๗ หัตถถัก อศวถัก ระถัก บรธาถัก เสนา ๔ เหล่า ๗
กะนกว่าทอง ๗ บัจจะถัก กากะถัก กัลปะนถก ช่างกัลบก วิบาก
พิบาก อธิปถก วรรณพิถก อุประถักนถก นกจากพวาก ลามก โอมก
บรมธรรมถัก ประดิษถก นายถก อรัญญิกถก ปรัตเขก นรก ดารก พิตรก
พนจวก เทยวจากถก อะดิเวก โอฬาริกถก คิลก จัปสลาก ๗ ชลลुक
ว่าปลิง ๗ สีโลก สารโสโลก ในโลก ในโลกย์ แก้วผลึก สาวก
สราพก วิเวก นะวก ทศก ฆาสุก อภิเสก เสร์วโสวก ปฎิกาทก
เวลาทก พลาทก มาทก ว่าโรง อุกก ว่าฤกษ เป็นองค์เอก ๗ะ

๑ คำมคชที่สกคตัว (ก) เช่นนี้ยังมีมาก ชักมาไว้เท่านี้ ฤเป็น
ตัวอย่าง ๗ะ

๑ กลมมน ทองกลางใบมน มณฑก ราชากิมณฑ์ ท้าวสามนต์
 รับนิมนต์ เวทมนต์ เสนาสามนต์ พระพุทธมนต์ ดวงกระมล ดอกโกมล
 นฤมล พระพิมล มลกระษัตริ์ พระกระมล ฯ เผือกมัน พวกรามัญ
 สัตว์สามัญ มรรคา ฯ ชวีครเวบร้างมาน กล่าวพจมาน ปากสามาญ
 พระขามาร ดวงมัลย์ ราชบทมัลย์ องคูลิมาล ฯ มางษ์มิน ราชมิน
 โจทะมิฬ มิฬหะ ฯ เกษมุดณ์ มุรธาภิเศก มุลนชาย ฯ เก้ามุด ประมุล
 มุลราก ฯ โกลเมน เขาพระเมรุ ทำพระเมรุ ฯ ต้วมออน พวกรมอญ โจร
 ไคมร กมร หมุ่มอมร ม้วยมรณ อมรแมน ฯ เมิน ว่าไมคู้ เมิล ว่าคู้ ฯ
 ทุ่มโมง อุโมงค์ ฯ โจมิก มรรคผล แซ่มัก โจสมัก ฯ ของมาก
 ชลมารค สดลมารค ฯ น้ำหมัก บรมชรรมิัก หมุ่มฤค ฯ ไข่มุก นำมุข
 บ่ายมุข มุขมณฑล มุขมนตรี จัตุรมุข ฯ ช้างคิริเมฆล เมฆลา พยับเมฆ
 เมฆหมอก ฯ คันโมก ศิวโมกษ์ ทิศาปาโมกษ์ อภรณพิโมกษ์ โมง-
 ชน ฯ ปลตวกมค สมมค สามิมท ฯ ผูกมัด มัจ มฤคย มัจฉา มัสซา
 คัมมิช วิมตี เวมตี อนุมตี ปรมัตถ์ บรมรรต ฯ เรือมาค เป็นมาตรา
 แม้นมาตราว่า โยธามาคย์ สามารต ทวาทศมาศ ประมาศ ปรักมาศ
 จิตรมาศ อธิกมาศ ฯ แห่งหมาค ประมาท อำมาคย อำมาจ ฯ มีคมิค
 นิมิตรฝั้น เทพนฤมิตร ประจามิตร พวกญาคมิตร หมุ่มมิตร มิตรไมตรี
 มิตรสหาย พระธรรมสามิศร์ ฤกษ์สมมิทธ โสคามิส วรามิส อามิส
 มัจฉาทริ ฯ มฤคย มฤคยราช เมืองมฤท ฯ ผลละมุด ถึงวิมุติ สมมุด
 โกลมุท มุทชชะ มุทธาภิเศก ฯ ช้างสมุด มหาสมุท ฯ มุตร มุรติ ฯ
 เมคคา เมคคิ โกลเมค บรมเศว บรมเศวร บารเมศ วาศวีเมศ ฯ
 ปาโมช ปราโมช สมโมท อภิโมท

๗๕

๑ จบอโวกณ์ ที่ ๑๖

๗๕

๑ (ณ) การันต์ มีตัว (ณ) เดิมท้ายไม่อ่าน คือคำว่า พระกฤษณ์
 อลงกรณ์ พยากรณ์ อธิกรณ์ กรรมกรณ์ สักตปกรณ์ มหาปกรณ์
 อาเภียรณ์ ปฏิสังขรณ์ จิตรวิจารณ์ บรรจกรณ์ บรรรุกรณ์ มากสาธารณ์
 ความอุทรณ์ สมบุรณ์ บริบูรณ์ สุพรรณณ์ ผิวพรรณณ์ พราหมณ์ อากรณ์
 มัวยมรณ์ อารมณ์ สุกลักษณ์ อาลักษณ์ อัประลักษณ์ สุวรรณณ์ อวารณ์
 นีวรรณ อุทาหรณ์ คำฤษณ์ มเหยงคณ์ ๗๕

๑ (ด) การันต์ ไม่มีที่ใช้ มีแต่ (ค) การันต์ คือคำว่า รามเกียรติ์
 สมบัติ์ วิบัติ์ ปฏิบัติ์ จักรพรรดิ์ บำเรอกักดิ์ สวามิภักดิ์ พุทธสวัสดิ์
 จิตรประวัติ์ ขศศักดิ์ ผู้สูงศักดิ์ บันดาลศักดิ์ ต๋องโมกษศักดิ์ เป็นยุคกั-
 ธรรม์ พระปริยัติ์ สวดคุณิ์ ราชอาณาจักร์ อภริ์ โภชาภริ์ ๗๕

๑ (ต) การันต์ มีตัว (ต) เดิมท้ายไม่อ่าน คือคำว่า สกกันต์ เกษา-
 กันต์ สงกรานต์ พรركانต์ พระทนต์ พระสุนต์ อนนต์ อนันต์
 เวทมนต์ วัฒนมนต์ ท้าวสามนต์ เสนาสามนต์ แขนขนต์ เลขยันต์
 เวชยันต์ ไพรขยันต์ จาตุรนต์ จานุรนต์ เขานิมนต์ ป่าหิมพานต์
 เกษมสันต์ เกษมसानต์ โทษมหันต์ พระอรหันต์ ฤคเหมันต์ ฤคภูมิ-
 หันต์ ฤคฤษณ์ ๗๕

๑ (ถ) การันต์ มีตัว (ถ) เดิมท้ายไม่อ่าน คือคำว่า พระบรมคัตถ์
 พระหัตถ์ พระหัตถ์ใช้ แจ้งอัดถ์ แจ้งอัดถ์ใช้ สุกอัดถ์ สุนทรอัดถ์
 คายเคียรถ์ คำภีร์สาราถถ์ ๗๕